Gerrit Jan de Man, hij werd geboren op 4 juli 1916 in Heteren aan de Flessenstraat A129 (nummer 17). Hij is een zoon van Hendrik Theodorus de Man, arbeider, en Grietje Cornelissen.

Hendrik Theodorus en Grietje (naoorlogs)

Gerrit Jan groeit op in Heteren en wordt landarbeider van beroep. Zijn ouderlijk huis is aan het kruispunt in de Achterstraat nummer 35. In februari 1938 verhuist Gerrit Jan naar Bemmel. Waarschijnlijk werkte hij bij een oom op het land en woonde hij daar in.

Gerrit Jan is de oudste van het gezin dat verder nog 6 kinderen heeft.

GJ de Man geheel rechts

Gerrit Jan de Man voor de oorlog

Uiteraard moet hij in zijn 20de levensjaar in dienst. Hij zal omstreeks 1936/1937 zijn opgekomen. Hij diende bij het 8ste Regiment Infanterie dat in Arnhem in de Menno van Coehoorn Kazerne gevestigd is.

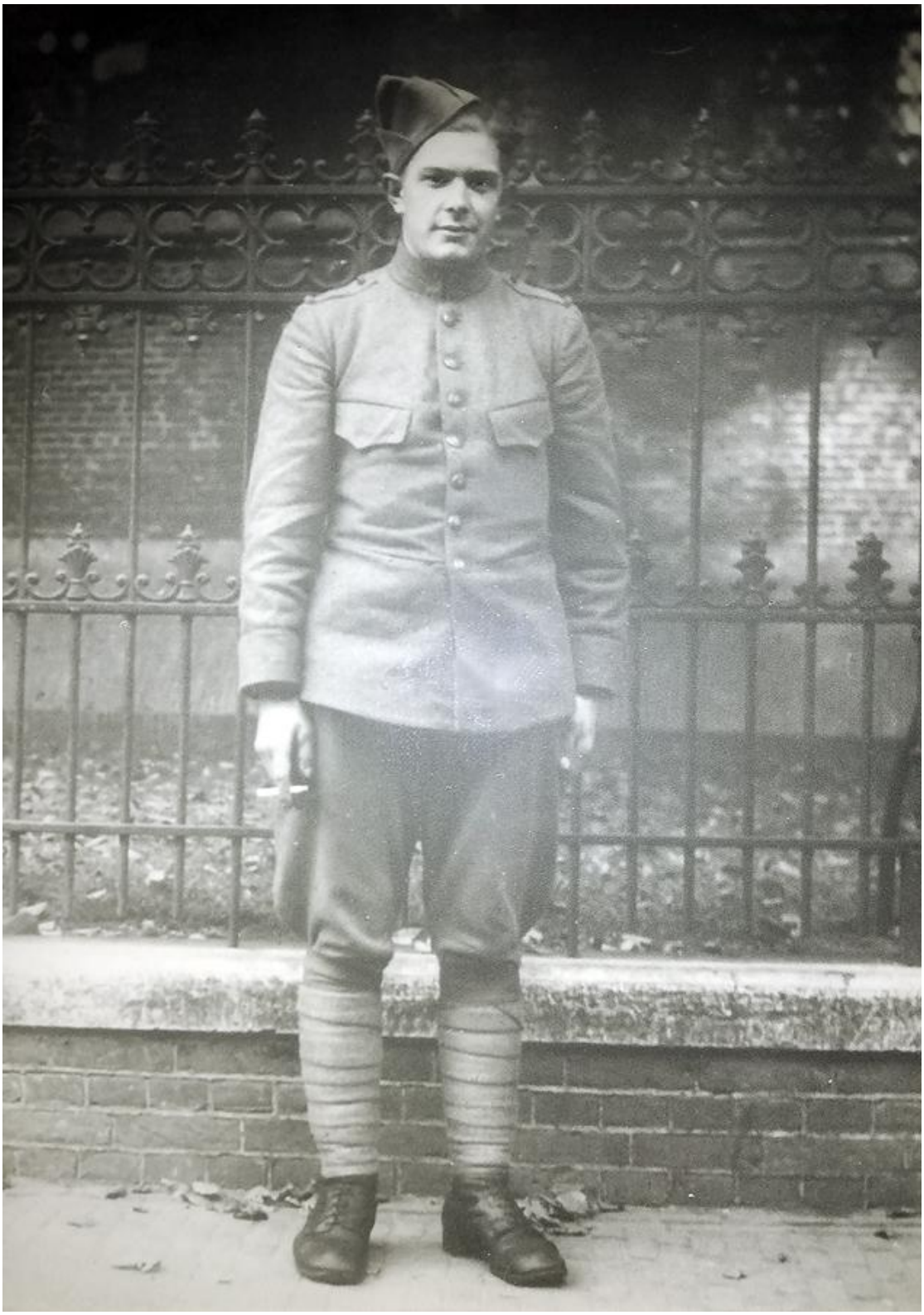

Helaas is zijn staat van dienst niet bewaard gebleven dus echte harde details zijn niet bekend. Ook niet wat zijn functie was in dienst.

Wat voor het overgrote deel van deze lichting geldt is dat ze allemaal in augustus 1939 opnieuw zijn gemobiliseerd en ingedeeld door het mobilisatiebureau. Zo ook Gerrit Jan. Zijn onderdeel is 2-I-8RI, voluit het 1ste Battalion 2de Compagnie van het 8ste Regiment infanterie, 3de groep, 3de sectie. Opkomst locatie is de Menno van Coehoorn Kazerne te Arnhem. Daar werden de tenuen en uitrusting weer op peil gebracht.

Van daaruit gingen de mannen naar Rhenen. Daar werden ze ondergebracht op diverse locaties. Tijdens de herfst van 1939 werden veel manschappen ondergebracht bij particulieren vanwege de tochtige en vochtige omstandigheden van hun legering zoals b.v. de Cuneratoren gebruikt werd. In de wintertijd zou de temperatuur daar nog bij zijn gekomen.

Soldaat de Man tijdens de mobilisatie 1939-1940

Soldaat de Man is onderdeel van de verdediging van het voormalig Hoornwerk onder aan de Grebbeberg. Hij was gelegerd in de frontlijn tussen het riviertje de Grift (de Bisschop Davidsgrift) en de Neder-Rijn, Zuidwest van de Grebbesluis. Zijn commandant was Vaandrig de Ridder. Zijn sectiehoofd was Sergeant van Rossum. De stelling waar soldaat de Man moest stand houden is

gelegen in een opstelling in het Noordwestelijk gedeelte van het Hoornwerk (kazemat S14) front Noord. (Zie foto)

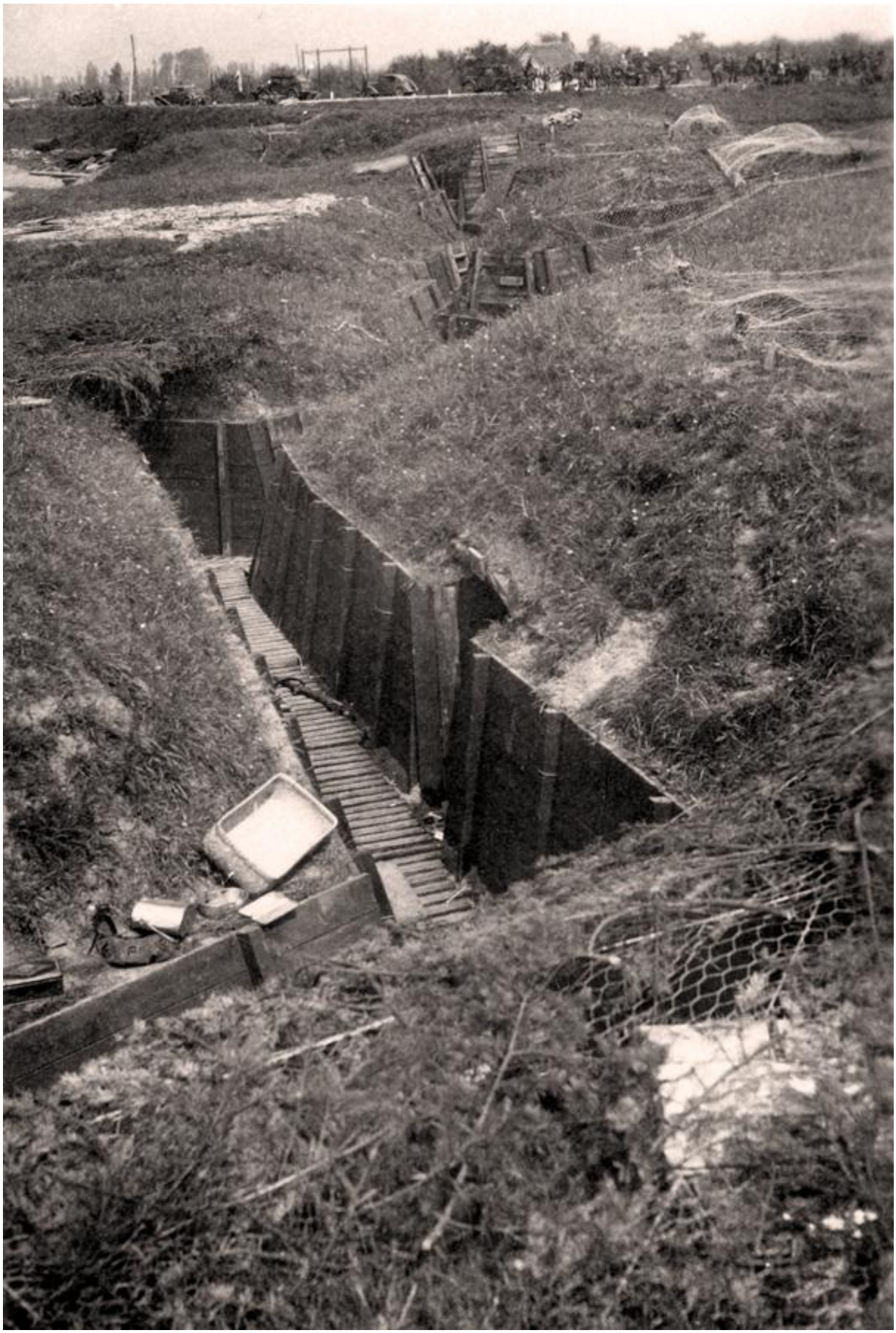

A. De Grebbe of Grift
B. Sluis met bruggetje over de Grift
C. Grebbedijk
D. Straatweg richting Wageningen
E. De Grebbeberg
F. Hotel de Grebbe, gelegen aan weerszijde van de weg naar Rhenen
G. Oorspronkelijke woning van familie Van Dam

De stelling van soldaat de Man heeft dus een bunker (kazemat) en diverse gegraven en gebouwde stellingen. Soldaat de Man heeft dus gedurende de mobilisatie deel uitgemaakt van het werkvolk dat deze stellingen en bunker heeft gemaakt. Bijna alle werkzaamheden zijn met de hand gedaan. Het uitgraven van de stellingen, het timmeren van wanden en onderkomens. Dat heeft deze mannen wel bezig gehouden.

Militairen werken aan de stellingen mobilisatie 39-40

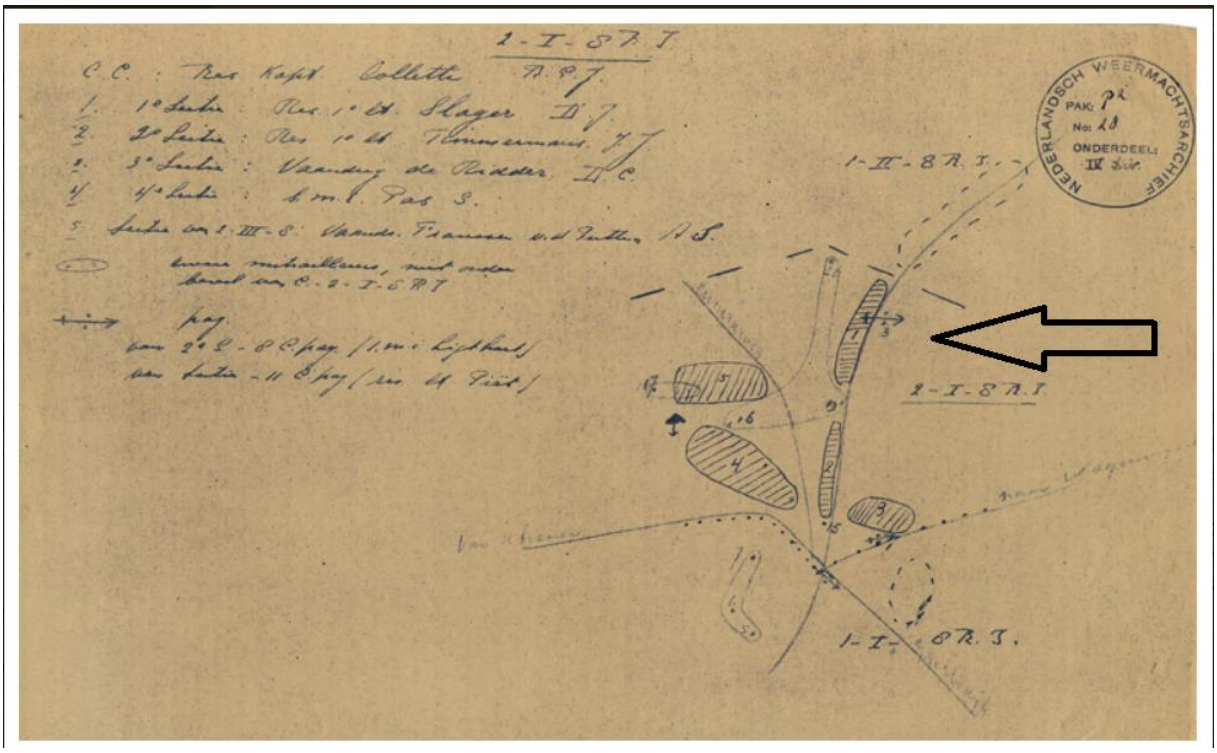

Situatie tussen kazemat S14 en S13 (rechts achter de takken) op 15 of 16 mei 1940. De stellingen zijn door de Duitse SS-ers van Regiment Der Führer bezet.

Nederlandse geweeropstelling in het Hoornwerk

Situatieschets van de verdedigingsopstelling van 2-I-8RI tijdens de meidagen van 1940. Soldaat de Man zat in het gedeelte waar de zwarte pijl naar wijst.

Op onderstaande foto's is de situatie na de oorlog. Het voormalig Hoornwerk is te zien op de eerste foto. De kazematten S13 en S14 (links) op de tweede foto. De derde foto is een vooraanzicht van kazemat S14. Duidelijk is te zien dat de bunker diverse zware inslagen heeft gehad van artillerie en ander geschut. De laatste foto is een zijaanzicht van S14 in 1996.

En zo breekt er oorlog uit op 10 mei 1940. De militairen zatten in hun stellingen en waren in positie. De Duitsers kwamen uit de richting van Wageningen en vuurden met artillerie op de stellingen die

gesitueerd waren op en rond de Grebbeberg. De eerste oorlogsdag verliep vooralsnog relatief rustig voor de 3de sectie. Men werd bezig gehouden met het in orde (vrij) maken van het schootsveld voor de sectiestellingen. In opdracht van hogerhand mochten er tijdens de mobilisatie geen bomen gekapt worden of gebouwde constructies zoals huizen en stallen afgebroken worden die het zicht belemmerden. Op de 2de oorlogsdag, zaterdag 11 mei, trokken er voor de stellingen van de 3de sectie eigen troepen langs die uit de voorposten kwamen. Inmiddels waren de Duitse troepen zichtbaar die zich op ongeveer 100 a 150 meter al tiraillerend voorwaarts gingen richting de stellingen van 2-I-8RI. Door de sectie werd hierop vuur gegeven. Hierop groeven de Duitsers zich in.

De uitwerking van het vuren was niet duidelijk volgens de commandant van de 3e sectie, Vaandrig de Ridder. In de aanloop van de avond die zaterdag werden door de Duitsers divers acties uitgevoerd om tussen de stellingen door te trekken en in de nacht werd getracht om prikkeldraadversperringen door te knippen. Op al deze acties werd door de Nederlanders vuur gegeven. In de ochtend van zondag 12 mei was de munitievoorraad dusdanig geslonken dat de Vaandrig besloot achterwaarts te bewegen mede door verkeerd informatie die hij had ontvangen, dat de sectie naast hem was vertrokken uit hun stellingen. Men trok terug op de boerderij van van Dam (letter G).

Sergeant van Rossum, leidinggevende van Soldaat de Man, trok ook terug, op de Grebbesluis. Tijdens deze terugtrekking heeft de groep verliezen geleden volgens de verklaring van de Sergeant gedaan in mei 1940 na de oorlogsdagen. Misschien, niets is helemaal zeker, is Soldaat de Man tijdens het overzetten van de groep over de Grift met behulp van een houten vlot dat omsloeg, in de Grift gevallen en verdronken. Van een soldaat die in de Grift viel is verslag gedaan maar niet met naam genoemd. Het lichaam zou dan in de Neder-Rijn zijn terecht gekomen en mogelijk ergens stroomafwaarts zijn aangespoeld.

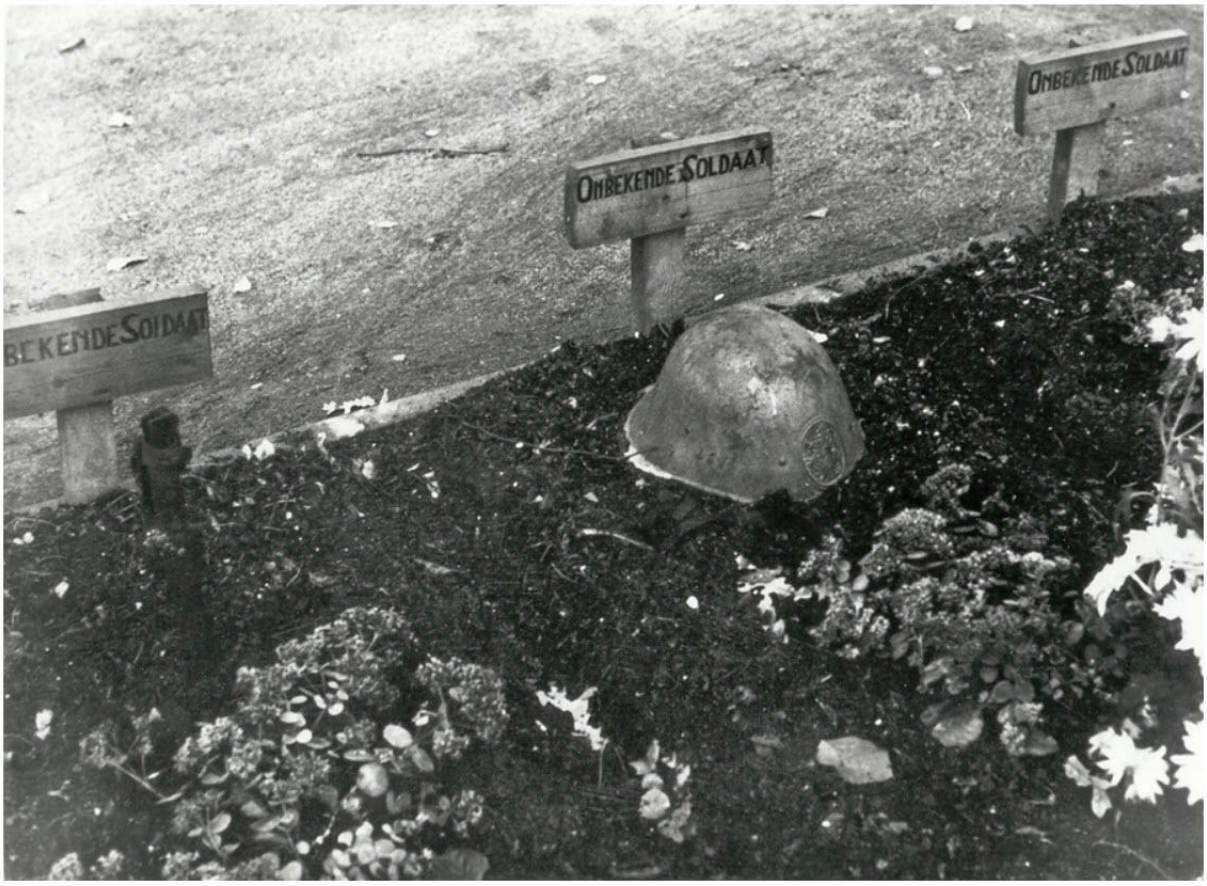
Misschien is Soldaat de Man tijdens de terugtrekking op de Grebbesluis geraakt door een artilleriegranaat van de Duitsers die op dat moment werd bestookt. Een directe inslag zou Soldaat de Man helemaal doen verdwijnen. Ook dit is niet zeker maar wel een mogelijkheid dat zijn lichaam niet te vinden is.

Een militaire ooggetuige verslag vermeldt volgens de Oorlogs Graven Stichting (OGS) dat Soldaat de Man terwijl hij krijgsgevangen is gemaakt en door Duitse troepen wordt voortgedreven, door Nederlandse troepen wordt beschoten, aan zijn arm gewond raakt en valt. Deze verklaring gaat over troepen van 1-I-8RI en niet over 2-I-8RI, dus de 1ste Compagnie in plaats van de 2de Compagnie waartoe Soldaat de Man behoort. Ook is het originele rapport bij OGS niet bewaard gebleven waardoor niet meer is na te gaan of dit misschien door een tik- of schrijffout is veroorzaakt.

Misschien is Soldaat de Man toch op het ereveld op de Grebbeberg begraven maar is het niet bekend waar.

Een Duitse optekening van mei 1940 stelt dat uit een getuigenverklaring (Nederlands?) blijkt dat de sneuvelplek van Soldaat de Man de Grebbesluis is en dat hij begraven is in een enkel graf of kameradengraf. (Document in bezit OGS, niet ondertekend).

Feit blijft dat Soldaat G.J. de Man nooit een echt graf heeft gekregen na de slag om de Grebbeberg. Direct na de oorlog waren er diverse graven op de Grebbeberg waar militairen als “Onbekend” ter aarde waren besteld. In de jaren na 1940 zijn echter diverse van deze “Onbekende” militairen geïdentificeerd. Daarvoor is veel moeite gedaan. Opgravingen, prikken en andere deducties zijn toegepast om de identiteit van de gevallen militairen te achterhalen. Van 4 soldaten is momenteel geen bekende graflocatie. Gerrit Jan de Man is er hier één van. Allen zijn van 2-I-8RI.

Intussen is er dus geen graf voor Gerrit Jan de Man. Een onwerkelijke situatie voor de nabestaanden. De OGS trekt zich dit aan. In 1966 gaat de stichting het gesprek aan met de ouders van Gerrit Jan. Afgesproken wordt dat de OGS een “In Memoriam” gaat plaatsen voor 3 soldaten zonder bekende graflocatie. Adrianus Everardus Van Hal, Bartus van de Wal en Gerrit Jan de Man krijgen een “In Memoriam” steen tussen hun gevallen kameraden. Alleen Gerardus Theodorus Rensen heeft geen steen. Gerrit Jan heeft een steen in rij 8 nummer 34. Realisatie is officieel maart 1967. De ouders zijn door OGS op de hoogte gesteld.

In 2005 wordt op de Grebbeberg een monument onthuld waarop de militairen staan waarvan geen graflocatie bekend is. De 4 mannen van 2-I-8RI staan daar ook op.

Dit monument was reden voor de OGS om de 3 “In Memoriam” stenen te verwijderen. Dit tot groot verdriet van de nog levende directe nabestaanden. Na veel moeite door diverse instanties is overeengekomen dat de “In Memoriam” steen van Gerrit Jan de Man is vernieuwd in 2006 en over 20 jaar verwijderd wordt.

Gerrit Jan de Man soldaat van het 8ste Regiment Infanterie. Gesneuveld te Rhenen op 12 mei 1940. Dat hij ruste in vrede.

P.T.